

Научноизследователска, учебна и финансова дейност, 2019 г.

ГОДИШЕН ОТЧЕТ за научноизследователската, учебната и финансовата дейност на Института за изследване на изкуствата, БАН за 2019 г.

1. ПРОБЛЕМАТИКА НА ИНСТИТУТА ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ НА ИЗКУСТВАТА (ИИИЗК)

1.1. Преглед на изпълнението на целите (стратегически и оперативни) на ИИИЗК, оценка и анализ на постигнатите резултати и на перспективите на звеното в съответствие с неговата мисия и приоритети, съобразени с утвърдените научни тематики

През 2019 г. научноизследователската, учебната и финансовата дейност на Института за изследване на изкуствата, БАН, беше изцяло ръководена от мисията му *да изследва проблемите на изкуствата, архитектурата и културата в регионален, европейски и световен контекст; да проучва и осмисля културното наследство и националната идентичност* (Правилник за дейността на Института за изследване на изкуствата, чл. 3 (1), т. 1 и 2, променен и допълнен от ОСУ на ИИИЗК, протокол 3, т. 1/10.12.2018 г.). Мисията на Института за изследване на изкуствата е в съзвучие с утвърдените научни тематики, с правителствените приоритети, с насоките на Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2017 – 2030 г., със стратегическите проучвания на Европейския съюз и с Европейския етичен кодекс за почитеност на научните изследвания *ALLEA* (All European Academies).

Институтът за изследване на изкуствата осъществява успешната си научна дейност с профилирани и интердисциплинарни фундаментални и приложни научни изследвания, разработване на съвместни проекти и сътрудничество с научноизследователски, образователни и други сродни организации в страната и в чужбина. Институтът изследва историята и развитието на изкуствата, архитектурата и културата; събира, систематизира, описва, анализира и съхранява архивни фондове, като създава условия за тяхното ефективно използване за научни и културни цели и за експонирането им пред обществеността. В Института се разработват проекти за консервация, реставрация, ревитализация и социализация на обекти на изкуствата и архитектурата. осъществява се експертна и консултантска дейност към вътрешни и външни за БАН организации и институции; подготвят се висококвалифицирани специалисти по разработени от учените съвременни и конкурентноспособни образователни програми.

През 2019 г. научната работа в ИИИЗК беше съсредоточена върху изследователски проекти, обединени в петте модула от научния план:

*Българското културно наследство в европейски и световен контекст,
Версии на модерността,
Изкуството през периода на социализма,
Глобализация, изкуство, идентичност и
Дигитализиране и архивиране на културното наследство.*

Общият брой на включените в научния план на Института през 2019 г. колективни и индивидуални проекти е 69.

Следните дванадесет колеги отчетоха пред Научния съвет успешно завършените

Научноизследователска, учебна и финансова дейност, 2019 г.

си през годината планови проекти:

Гл. ас. д-р Александър Стайков *Комуникативни стратегии на българския игрален филм в първите две десетилетия на XXI-ви век*

Проф. д-р Ангелина Петрова *Официални дискусии за Новата музика в СБК през социализма – идеологически диктати и идентичност (1947-1989)*

Доц. д. н. Венцислав Димов *Живите гласове: представяне на архивираното звуково наследство на Райна Кацарова (плочи от 30-те и 40-те години на XX век)*

Проф. д-р арх. Веселина Пеневска *Креативност и иновация в архитектурната форма*

Гл. ас. д-р Диана Данова-Дамянова *Съвременната музика в програмите на Международния фестивал „Софийски музикални седмици“ (в периода 1970 – 1994)*

Гл. ас. д-р Емилия Жунич *Фестивалите за музикално-сценични изкуства в България през втората половина на XX век и началото на XXI век. Концепции, развитие, съпоставимост*

Гл. ас. д-р Йосиф Аструков *Фотография и екран. Нови екранни трансформации*

Проф. д. изк. Камелия Николова *Режисьорски стилове в театъра в България след Втората световна война*

Гл. ас. д-р Катерина Гаджева *Българската фотография през 70-те и 80-те години на XX век. Художествени и организационни проблеми*

Гл. ас. д-р Михаил Луканов *Музиката на арената на българския цирк: историографски и теоретични аспекти*

Доц. д-р Росица Драганова *Музиката в българското училище в края на 19 и началото на 20 в.*

Доц. д-р Явор Генев *Методи на аранжиране на вокални композиции за изпълнение на лютня. Изследване на мотети, мадригали и духовни песни в ръкопис СН-Ви Ms. F.IX.70*

Два нови спечелени проекта, финансирани по Националната научна програма *Културноисторическо наследство, национална памет и обществено развитие* (КИННПОР), бяха включени в научния план на Института:

Актуализация и подготовка за печат на Корпус на стенописите от XVI век в България и

Отпечатване на сборник Пътища на балканските зографи, ръководител проф. д-р Бисерка Пенкова.

Научният съвет прие първи планови проекти на двама новоназначени учени:

на гл. ас. д-р Албена Тагарева *Нови сценографски подходи в българската театрална практика в периода 1956 – 1968 г. и*

на гл. ас. д-р Петър Одажиев *Водещи постановъчни принципи и подходи в публикации на български оперни режисьори*

Одобрените теми за нови планови проекти са единадесет.

През 2019 г. Научният съвет удължи отново сроковете на осем планови проекта във връзка с участието на авторите им във външно финансирани проекти; един учен е в дългосрочен неплатен отпуск; работата по плановия проект на директора е спряна съгласно чл. 25 (20) от Правилника за дейността на ИИИЗк; два проекта са свалени от научния план: на проф. д. изк. Елисавета Вълчинова-Чендова и на чл.- кор. проф. Светлана Куюмджиева поради пенсионирането им.

Продължава недобрата практика да се удължават сроковете на планови проекти по няколко пъти, поради което в научния план на Института фигурират проекти,

Научноизследователска, учебна и финансова дейност, 2019 г.

работата по които е започната още през 2013 и 2014 г.

През тази година трима учени получиха разрешение от Научния съвет да депозират свои завършени планови проекти в Националния център за информация и документация: проф. д-р Емануел Мутафов, проф. д. изк. Мая Димитрова и доц. д-р Радостина Нейкова. Последните двама колеги не внесоха текстовете си в НАЦИД, а практиката през годината показва, че депозираните научни ръкописи не се признават за официални публикации в Националния център и могат да бъдат отчитани като такива единствено в системата *SONIX*.

През годината учените от Института работиха активно по включените в научния план колективни проекти, финансирани от Фонд *Научни изследвания*:

Посттоталитарно българско кино – модели и идентичности с ръководител проф. д-р Надежда Михайлова и

Съвременна музикална композиция, теория и философия с ръководител проф. д. изк. Милена Божикова.

В рамките на стартирания мащабен проект за *Изграждане и развитие на Център за върхови постижения Наследство БГ* започна интензивна работа по проекта *Молитвени пътувания на българите през XVIII и XIX в. и изкуство*, с ръководител чл.-кор. проф. Иванка Гергова. Дейностите по останалите два проекта: *Културното наследство в архивите на ИИИЗк: Интерактивна карта на изкуствата в България*, с ръководител проф. д-р Горица Найденова и *Сценични и екранни изкуства в България – научни изследвания, хронологичен компендиум и дигитален архив* с ръководител проф. д-р Надежда Михайлова са все още в подготвителен етап и се очаква да стартират не по-късно от средата на 2020 г.

През годината се работеше активно и по международния междуакадемичен проект *Споделено художествено наследство XVIII-XIX в.* по Спогодбата между БАН Македонската академия на науките и изкуствата (МАНУ) с ръководител чл.-кор. проф. Иванка Гергова.

В рамките на Националната научна програма *Културноисторическо наследство, национална памет и обществено развитие* (КИННПОР) проф. д-р арх. Веселина Пеневска работи по проекта *On-line каталог на изданията за архитектура и градоустройство от български автори след 1878 г.*

1.2. Изпълнение на Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017-2030 (<http://www.mon.bg/bg/143>). Извършвани дейности и постигнати резултати по конкретните приоритети

Форматът на приоритетна област *Национална идентичност и развитие. Социално-икономическо развитие и управление* от Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2017 – 2030 позволява цялостната дейност на Института за изследване на изкуствата да бъде обвързана с нея. Приложните изследвания са един от основните компоненти на изследователската дейност, а тяхното изпълнение в приоритетните научни области е от ключово значение за развитието на иновациите в полза на икономиката и обществото. Изборът на такива области концентрира ресурси в развиващите се сектори, увеличава ефективността на научноизследователската и иновационната дейност и създава условия за постигане на сериозни научни резултати с позитивен ефект и върху икономиката.

Научноизследователска, учебна и финансова дейност, 2019 г.

Във визията на Стратегията са представени основните цели, поставени от държавата, касаещи развитието на научните изследвания в България. На тази база са дефинирани политики, конкретни мерки и инструменти за тяхното реализиране. Отделни техни компоненти са пряко свързани с препоръките на международния панел за оценка на състоянието на научната и иновационната система в България, насочени да подпомагат осъществяването на приоритетите на Иновационната стратегия за интелигентна специализация и Националната стратегия за висше образование и изпълнението на Оперативна програма *Наука и образование за интелигентен растеж* и Рамковата програма на ЕС за научни изследвания и иновации.

Индикаторите за постигане на целите са съобразени с методологията за мониторинг и оценка на напредъка на държавите членки на Европейския съюз. Предвидени са три етапа на изпълнение на Стратегията: етап на възстановяване (2017 – 2022 г.), етап на ускорено развитие (2023 – 2025 г.) и етап на научни изследвания на световно ниво (2026 – 2030 г.). През първия етап се предвижда въвеждане на основните механизми и дейности за възстановяване и модернизация на системата за научни изследвания в България. Видими резултати от изпълнението на Стратегията се очакват към края на етапа. Вторият етап предвижда ускорено развитие на научните изследвания, което да доближи България до средноевропейско ниво. През този етап завършва финансирането по Оперативна програма *Наука и образование за интелигентен растеж* (ОП НОИР). На основата на успешното изпълнение на предните два етапа, третият етап ще гарантира устойчиво и балансирано развитие на научните изследвания и издигането им на световно ниво. Ето защо изпълнението на Стратегията ще доведе до успешното развитие на България като просперираща европейска държава. В документа са предвидени механизми за мониторинг върху изпълнение на Стратегията, ефективност на вложените публични средства, отчитане и актуализиране, както и формиране на Международен контролен съвет по изпълнението ѝ с ясни функции и възможности за въздействие.

През 2019 г., в рамките на приоритетна област *Национална идентичност и развитие. Социално-икономическо развитие и управление* от Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2017 – 2030, учените от Института работиха активно както за изпълнение на проектите, включени в научния план, така и по други външни проекти; извършваха експертна дейност; преподаваха във висши и средни училища; обучаваха докторанти и популяризираха дейността на Института сред обществеността.

За предстоящия програмен период в Института за изследване на изкуствата е предвидена изследователска работа по нови единадесет планови теми, две от които първи за авторите им, като в научния план на ИИИЗк традиционно са включени национални и международни колективни научни проекти, финансирани от външни организации.

През 2019 г. двама учени и един докторант спечелиха лични стипендии, стимулиращи научния обмен:

Доц. д-р Стефка Венкова-Мошева осъществи по програма *Еразъм +* преподавателска мобилност в Познанския университет *Адам Мицкевич*. В рамките на посещението тя чете 8 часа лекции; изнесе пред Славистичната комисия на Полската академия на науките към Познанския университет публична лекция *Институтът за изследване на изкуствата към Българската академия на науките: традиции и*

Научноизследователска, учебна и финансова дейност, 2019 г.

перспективи, приета с голям интерес. Доц. Венкова участва и в международната научна конференция: *Българистиката – нейните минали, настоящи и бъдещи измерения / Bułgarystyka – jej dawny, współczesny i przyszły wymiar. Biografie, kręgi, instytucje*) с доклад на тема *Полската музика в публикациите в „Музикален вестник“ през първата половина на XX в.*, а

Проф. д-р Елисавета Мусакова работи по тема *Shaping Visuality of Bulgarian Manuscripts from the 13th and 14th Centuries: Script and Illuminated Letter* по стипендиантска програма *Advanced Academia* на Центъра за академични изследвания София (ЦАИ)/ Centre for advanced study Sofia.

Елина Анастасова, редовна докторантка към сектор *Изобразителни изкуства*, спечели стипендия *Ernst Mach*, финансирана по програма на Австрийското федерално министерство на образованието, науката и изследванията. Специализацията ѝ е с продължителност три месеца и ще се проведе през 2020 г. във Виена.

Други двама учени спечелиха грантове и други спонсорства от национални и чужди финансиращи организации за участия в конференции и фестивали.

В резултат от стремежа на учените за успешна реализация и видимост в обществото обемът на работата по проекти с външно финансиране в Института през 2019 г. нарасна значително.

1.3. Полза/ ефект за обществото от извършваните дейности

Съхраняването, проучването и популяризирането на културното и историческото ни наследство пред българското общество е основна и постоянна тема в работата на Института, в съзвучие с последните европейски тенденции в областта на теорията на изкуствата.

Експертната работа на учените от ИИИЗк е високо ценена. Те са търсени като консултанти за създаване на изложби, концерти, филми; в национални и международни комисии, участват активно като оперативни критици в художествения живот на страната, съдействайки за съхраняването и популяризирането на културното и историческото наследство.

Една от основните и важни дейности на ИИИЗк е обучението на докторанти, с която той не само допринася за качествено повишаване на квалификацията на млади специалисти от областите на изкуствата, но и създава база за развитие на научните изследвания от нови попълнения в научните среди.

Голяма част от учените от Института са уважавани университетски преподаватели; ръководители на дипломанти, докторанти и специализанти в наши и чужди висши училища.

Колегите проф. д. изк. Елисавета Вълчинова-Чендова, доц. д. н. Венцислав Димов и доц. д-р Росица Драганова през тази година издадоха четири учебника и четири учебни помагала по музика за 10-ти и 4-ти клас на средните училища.

На голям интерес се радват анимационните работилници и уъркшопове, ръководени от доц. д-р Радостина Нейкова у нас и в чужбина: Анимационен уъркшоп за деца и родители *Оптични играчки*, Бразилия; Анимационна работилница с пластилин, България; *Embroidery hand made animation*, Бразилия; *Animated photo stories from old Bulgaria*, Италия; *Stories from old photos*, Русия; Детска анимационна работилница, България и още много други.

Институтът традиционно разработва проекти, свързани със запознаване на

Научноизследователска, учебна и финансова дейност, 2019 г.

детската аудитория с творчеството на повече или по-малко известни български художници. В рамките на тези тъй наречени „детски“ проекти Институтът организира работни ателиета, в които децата се обучават на различни техники за рисуване, моделиране или анимиране. През тази година гл. ас. д-р Катерина Гаджева и гл. ас. д-р Мария Митева организираха постерна изложба *Българските художници за децата*, експонирана между 28.04. и 10.05.2019 г. в Пловдивския университет *Паусий Хилендарски* и от 27.05. до 03.06.2019 г. в Централното фоайе на БАН, послучай международния ден на детето 1-ви юни. Това събитие Институтът посвети на 150-годишнината на Българската академия на науките. През 2019-та беше спечелен нов проект *Българските художници за децата. Иван Пенков. Традиционни кукли за украса и игра – съвременна творческа употреба*, финансиран от Столична програма *Култура* с 4000 лв.

1.4. Взаимоотношения с други институции

Институтът за изследване на изкуствата има сключени договори за сътрудничество: с Националната художествена галерия в София; с Общинския културен институт в гр. Бяла, Варненска област; с Общинския културен институт *Музеен център*, Созопол; меморандум за дългосрочно сътрудничество с Българската търговско-промишлена палата. Тези договори предвиждат сътрудничество в подготовката и реализацията на културни, научни и образователни инициативи, подготовка на съвместни проекти пред национални и европейски донорски програми; съвместна реализация на културни, научни и образователни инициативи, концерти, дискуссионни форуми, конференции, публични лекции; осъществяване на приложни, научноизследователски и други проекти, семинари, работни срещи, анализи и проучвания; представяне на спектакли и организиране на форуми, изложби и други мероприятия, даващи възможност за изява на докторанти, учени и специалисти в областта на изкуствознанието, фолклора, театралното, музикалното, художественото творчество, киното, археологическите и исторически изследвания; осъществяване на съвместни публикации и обмен на издания; на полезни практики за бизнес иновации и културни взаимодействия по примери от чуждестранния опит.

Дванадесет колеги, между които д-р Александър Донеv, доц. д-р Андроника Мартонова, доц. д. н. Венцислав Димов, проф. д-р Елисавета Мусакова, проф. д-р Емануел Мутафов, проф. д. изк. Камелия Николова, проф. д. изк. Милена Божикова, проф. д-р Милена Георгиева, гл. ас. д-р Румяна Маргаритова, гл. ас. д-р Станислав Станев участват индивидуално в работата на деветнадесет международни и национални проекта като експерти, ръководители, координатори или членове на научни колективи. Доц. д-р Андроника Мартонова, проф. д. изк. Елисавета Вълчинова-Чендова, проф. д-р Елисавета Мусакова, проф. д-р Емануел Мутафов, проф. д-р Йоана Спасова-Дикова и още редица колеги са членове на 53 национални и 17 международни експертни органа; на 33 национални съвета и комисии; на 37 държавни органа. Единадесет колеги, между които доц. д-р Иван Ванев, проф. д-р Милена Георгиева, доц. д-р Стела Ташева и проф. д. изк. Ромео Попилиев са изготвили 20 експертизи в помощ на различни институции. Осемнадесет колеги, сред които проф. д. изк. Елена Попова, чл.- кор. проф. Иванка Гергова, проф. д. изк. Камелия Николова, проф. д. изк. Николай Йорданов са написали 62 рецензии и становища по процедури за

Научноизследователска, учебна и финансова дейност, 2019 г.

образователно ниво, научни степени и академични длъжности. Четирима учени са изготвили седем анонимни рецензии, други четиринадесет са подали 30 писмени рецензии за книги, статии и програми.

Осемнадесет учени имат лично членство в 18 международни и 17 национални научни организации, между които Съюз на учените в България, European Network for Avant-Garde and Modernism Studies, Асоциация на медиавистите и византинистите в България, International Network of Playwrights and Cultural Operators, International Council on Monuments and Sites, British Lute Society.

Стремежът на ръководството и на учените от Института е да поддържат сключените вече споразумения за сътрудничество с международни и национални институции и да установяват нови полезни връзки.

Контактите и сътрудничествата на Института с висши и средни училища, с институции, свързани с историята на изкуствата, с творчески съюзи и фондации са от особено важно значение за реализирането на проекти, за обучението на специалисти и за представяне на резултатите от научната работа пред обществото.

1.5. Общонационални и оперативни дейности, обслужващи държавата

1.5.1. Практически дейности, свързани с работата на национални правителствени и държавни институции, индустрията, енергетиката, околната среда, селското стопанство, национални културни институции и др. (относими към получаваната субсидия)

Учените от ИИИЗк са търсени за консултантска и експертна дейност, за оценка и предоставяне на експертни становища от министерства, съдилища, галерии и др.

През 2019 г. проф. д. изк. Анелия Янева, проф. д-р Емануел Мутафов, доц. д-р Иван Ванев, чл.- кор. проф. д-р Йоана Спасова-Дикова, проф. д. изк. Камелия Николова, проф. д-р Надежда Михайлова, проф. д. изк. Николай Йорданов, доц. д-р Радостина Нейкова, чл.- кор. проф. Светлана Кулумджиева, доц. д-р арх. Стела Ташева и още редица учени от Института участват в национални експертни органи към външни за БАН институции: правителствени, неправителствени, министерства, фондации, организации, издателства, журита, асоциации за изкуства и др. Експерти от ИИИЗк са дали рецензии, становища и консултации в помощ на различни институции.

1.5.2. Проекти, свързани с общонационални и оперативни дейности, обслужващи държавата и обществото, финансирани от национални институции (без Фонд *Научни изследвания*), програми, националната индустрия и пр.

Учени от Института, между които проф. д-р Елисавета Мусакова, проф. д-р Емануел Мутафов, чл.- кор. проф. Иванка Гергова, доц. д-р Ралица Русева, гл. ас. д-р Румяна Маргаритова работят по редица проекти, които пряко обслужват дейността на държавни институции и потребностите на българското общество. Сред тези проекти като най-значими могат да бъдат посочени: Изграждане и развитие на Центрове за върхови постижения *Наследство.БГ*, финансиран от Оперативна програма НОИР, МОН; *Непознатият друг близо до теб. Ритуални песни и танци на алевийте от Източните Родопи*; *Да спасим културното си наследство*; финансирани от Национален фонд *Култура*, Министерство на културата.

2. РЕЗУЛТАТИ ОТ НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ ПРЕЗ 2019 Г.

Излезлите от печат през 2019 г. научни публикации са **254** (двеста петдесет и четири), а приетите за печат са 83 (оседемдесет и три).

През 2019 г. бяха направени стъпки за повишаване на видимостта, националното и международно признание на изданията на Института, като списание *Проблеми на изкуството* беше индексирани в ERIH PLUS, а двата сборника *Изкуствоведски четения за 2019*, модул *Старо изкуство, Маргиналия* и *Изкуствоведски четения 2018*, модул *Ново изкуство: Изкуството в Европа: модели и идентичности* бяха включени в Web of Science.

През 2019 г. реферирани публикации на учените от Института са **52** (петдесет и две): десет са индексирани в ERIH PLUS; 41 (четиридесет и една) в Web of Sciences и една с SJR, непопадащ в Q категория (Web of Science); студията на проф. д. изк. Кристина Япова *Какво печели и какво губи знанието за музиката с „музикално красивото“ на Едуард Ханслик*, отпечатана в сборника с материали от академичния форум *Интегрална музикална теория 2018*, издаден от НМА Проф. Панчо Владигеров, е индексирани в EBSCO, но тази база не е отбелязана в SONIX и не се отчита като реферирани. Приетите за печат публикации в реферирани издания са 4 (четири).

При реферирани публикации за 2019 г. се наблюдава повишение спрямо 2018 г. (52 към 27).

В рецензирани тематични сборници, отпечатани от международните издателства: University of Joensuu, Finland; University of Bologna; Mury Salzmann Verlag, Salzburg – Wien; Smithsonian Folkways Recordings, Washington, както и от Издателството на БАН Проф. Марин Дринов, което е с такъв статут, са публикувани осемнадесет научни студии и статии. Три са под печат в Cambridge Scholars Publishing и една в University of Joensuu, Finland.

В рецензирани тематични сборници на национални академични издателства са публикувани **111** (сто и единадесет) студии и статии, а под печат са 35 (тридесет и пет).

Публикациите в рецензирани тематични сборници, отпечатани в национални и международни неакадемични издателства са четиринадесет, а приетите за публикуване са четири.

Доц. д. н. Венцислав Димов има реализирани през годината две съвместни публикации с чужди учени.

През 2019 г. шестима колеги издадоха монографии:

Ангелов, С. *Музикално-сценично творчество за деца в България през втората половина на XX и началото на XXI век. Литературни герои и сценични реализации.* Издадена от автора, 2019, ISBN 978-619-188-235-9, 532 с.

Първата детска музикална китка се появява през 1905 г. в Пловдив благодарение на учителя по музика Димо Бойчев. Постепенно детски музикални китки се създават и в много други български градове: Каварна, Сливен, Русе, Плевен, Чирпан, Карнобат, София, Бургас и др.

Научноизследователска, учебна и финансова дейност, 2019 г.

Като цяло музикално-сценичното творчество за деца, особено през втората половина на ХХ век е съсредоточено в държавните оперни театри. То е задължителна част от репертоара на държавните ни театри.

След 80-те интересът към жанра оперети за деца значително намалява, а се увеличават мюзикълите за деца. През втората половина на ХХ век на творчеството за деца са посвещавани цели издания от Фестивала на оперното и балетното изкуство. То участва и в периодични прегледи на новата българска музика. Затова и написаното за деца заслужава специално внимание.

Монографията е базирана на защитения от автора през 2016 г. в ИИИЗк дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен *доктор*.

Аструков, Й. *Фотографията като...* Електронно издание, 2019, ISBN:978-619-91370-1-7, 129 с.

Фотографията се превърна в популярна (поп) култура. Повечето от изображенията днес не се създават, за да останат – било като спомен, архив, документ или произведение на изкуството. Самата същност на фотографията да запечатва във времето се промени. Това постави хората в позицията на създатели, а не на потребители на продукт на масовата култура. До каква степен обаче това, което масовият потребител създава, може да се нарече изкуство?

Вълчинова-Чендова, Е. *Концептът „нова звукова сетивност“ – творчески проекции: Димитър Христов, Владимир Панчев, Георги Арнаудов, С.,* Институт за изследване на изкуствата, 2019, ISBN 978-954-8594-82-0, 240 с.

Книгата *Концептът „нова звукова сетивност“ – творчески проекции: Димитър Христов, Владимир Панчев, Георги Арнаудов* е посветена на актуален за съвременността творчески проблем – търсенето на нова естетика и нов музикален език в полето на Art Music. Най-общо той е изразен с термина *нова звукова сетивност*, въведен като естетическа и музикалотехнологична категория. Това е свързано с мисленето за музиката като ново звуково пространство. Изследвани са примери от три индивидуални композиторски проекта – на Димитър Христов, Владимир Панчев и Георги Арнаудов. Анализирани са различни проекции на „новата звукова сетивност“, разгледани в хоризонта на новата музика.

Димов, В. *Музиката за народа на медийния фронт (Меката власт на народната и популярна музика в социалистическа България).* УИ Св. Климент Охридски, С., 2019, ISBN 978-954-07-4796-5, 368 с.

Монографията е част от изследователската работа по колективен научен проект *Меката власт на популярната музика в медиите (по примери от България и Балканите)*, финансиран от Фонд *Научни изследвания* (ДН 05/16). Обект на изследването е *музиката за народа*: народна и популярна музика, продуцирана и разпространявана от електронните медии и нейната *мека власт* по време на социализма в България: власт, която е в силата на популярната култура, влиянието ѝ върху аудиторията, която действа чрез форми на развлекателното в полето на личния живот и всекидневието.

Монографията е структурирана в четири раздела. Първият очертава теоретичните и терминологични базиси на изследването: власт и мека власт, социализъм и медии, подходи и полета; музика за народа и отношение с популярно и фолклорно. Вторият

Научноизследователска, учебна и финансова дейност, 2019 г.

раздел изследва медийната музика в идеологически нормативи и реч (наративи на властта, т. е. как властта вижда и говори за медийната музика, как описва света през/чрез медийно-музикалното). Как песните и пеенето описват света и човека в категории, като народно, партийно, демократично, лагер на мира и социализма, трудещи се, нови хора. Героите: партийни водачи, партизани, бригадири, звеноводи, трактористи, младеж. Антагонистите: врагът отвън и отвътре. Третият раздел представя музиката в идеологизирани медийни практики и организации (функционирането в системата на социалистическата медийна система, т.е. как властта действа с медийната музика в звукозаписа, радиото и телевизията; как властовите наративи се отпечатват в медийно-музикалните текстове). Изследва се радиото като пропаганден апарат и неговата мека власт през музиката за народа: предавания, сценарии, фигури, рубрики. Четвъртият раздел търси отговор на въпросите как конкретни медийни и музикални текстове и фигури (сценарии, предавания, песни, певци, водещи) се възприемат от хората. Как властовите наративи, отразени в медии и музика, и властовите медийни практики придобиват свой живот извън медийните контексти и каналите отгоре-надолу – за да се види как отдолу-нагоре избухват низови медийно-музикални идиоми, които могат да бъдат и в дисонанс с официалните.

Голяма част от изворовите материали, върху които се базира изследването, се излагат за първи път. Сред приносите на монографията е опитът да се погледне към близкото минало не „отгоре“ и по инерцията на негативно излагане на властови модели на тоталитарен и идеологизиран диктат, а „в средата“ и „отдолу“, през работата на посредниците – медии, творчески съюзи, артисти; и през практиките на аудиторията в нейното всекидневие. Това определя и избора на ключовите понятия – *музиката за народа* и *музиката на народа* – които се оказват не само под, но и извън пеещите говорители над площада, където ехтят не само „фанфари и заклинания“, но и интимни изповеди и сантиментални послания. Тъкмо там е потърсена меката власт на медийната музика от времената на българския държавен социализъм.

Донев, А. *Независимите в киното. От Едисон до Нетфликс, С., ФънТези, 2019, ISBN 9786199126707, 306 с.*

Монографията разглежда независимото кино като характерен феномен, неразделна част от филмовата култура през последните 110 години. Той се подава трудно на дефиниране, но е лесен за разпознаване, доколкото се осъществява като ясно изразена алтернатива на доминиращите филмови структури, които диктуват правилата в кинобизнеса. От конституирането на киното като индустрия до ден днешен процесите на филмопроизводство, разпространение и кинопоказ се характеризират от стремеж за концентрация на власт и икономически ресурси. Именно тези амбиции предизвикват съпротивата на разнообразни организации и отделни творци, които се отказват да се подчинят на диктата на големите компании. Тези независими субекти се опитват да създават своите филми и да ги представят на вниманието на публиката като използват алтернативни методи за производство и дистрибуция.

Монографията съчетава анализ на богат исторически материал с изследването на основните естетически, технологични, социологически и културологични предпоставки на алтернативното филмово творчество и неговите стратегии за контакт с публиката. Проследено е развитието на проблема от възникването на първите независими филмови компании в американското кино като алтернатива на патентния тръст, основан от Томас Едисон, до съвременната борба за доминация между

Научноизследователска, учебна и финансова дейност, 2019 г.

класическите филмови студии и навлизащите в киноиндустрията мощни технологични компании, разработващи иновативни технологични и маркетинг модели, възникнали в условията на дигиталната революция.

Мутафов, Е. *Християнска криптография. De Artibus Monographiae № 1, С.*, Институт за изследване на изкуствата, 2019, ISBN 978-954-8594-80-6, 212 с.

Монографията *Християнска криптография* е първата книга от поредицата на ИИИЗк-БАН, която си поставя за цел да представя монографични изследвания на сътрудници на Института. Томовете в поредицата илюстрират актуалната проблематика, над която работят учените. Текстовете се реализират в рамките на научния план, съгласно който се провеждат изследвания, рецензирани са и одобрени от Научния съвет. *Християнска криптография* на Е. Мутафов е пръв опит за систематизиране на известните криптограми и акролекса върху предмети на изкуството от православния свят с препратки към западната традиция. В този труд се проследява тяхната поява, развитие и разпространение, внася се терминологична яснота. Търсят се и механизми за тяхното разчитане, което предполага различни варианти на посланието. Някои от буквените съкращения са определени по-точно, тъй като не са представлявали закодирано послание за средновековния християнин. Разгледана е и функционалната типология на криптограмите, която не е само апотропейна, както смятат повечето от досегашните изследователи на тази проблематика. В монографията авторът стига до заключението, че криптограмите са предимно част от манастирската култура, която не търпи особено разпространение, но представлява интересна част от реконструкцията на миналото.

Колеги архитекти подготвиха издание за сградата на БАН, посветено на 150 годишния юбилей на Академията:

Пеневска, В., Д. Попова, С. Ташева. *Сградата на БАН символ на знание и духовност*, Издателство на БАН Проф. Марин Дринов, С., 2019, ISBN 978-954-322-991-8, 100 с.

Сградата на Българската академия на науките е паметник на българското културно наследство от национално значение. Повече от столетие тя е свидетел на важни културни, научни и политически събития, което я превръща във важна част от историята на науката и архитектурата в България.

Цялостно изследване на архитектурата на сградата, символ на българската наука, до днес не е публикувано. Авторите на книгата, архитекти от Института за изследване на изкуствата, представят сградата от няколко перспективи. Детайлно са разгледани различните периоди на проектиране и строителство, архитектурната ѝ стилистика, историческите личности, свързани с нея. Текстът е илюстриран с документи, архитектурни скици, чертежи и снимки, съхранени в архивите на различни институции в София. Редът на статиите, публикувани в изданието, следва идеята да се представи максимално пълно и професионално този национален паметник, издигнат в центъра на столицата, като част от политическата, социалната и образователната история на България. Съвременното състояние на екстериора и интериора на сградата е показано във фотографиите, заснети през лятото на 2019 г. от фотографа Анатоли Михайлов.

В отделна част са представени биографични данни за архитектите, участвали в различни етапи на проектиране и преустройство на сградата. Със своя професионализъм и научни търсения те полагат основите не само на българската

Научноизследователска, учебна и финансова дейност, 2019 г.

архитектура в новоосвободената ни държава, но и на архитектурната наука в България.

Книгата е издадена по случай 150 години от основаването на Българската академия на науките със съдействието на Научния архив на БАН; Столична община, *Направление архитектура и градоустройство*; район *Средец*; Държавна агенция *Архиви*; Регионалния исторически музей – София; Националният институт за недвижимо културно наследство към Министерството на културата; Съюза на архитектите в България и Националната библиотека *Св. св. Кирил и Методий*.

През годината излязоха от печат четири сборника:

Изкуствоведски четения 2019. Модул Старо изкуство: Маргиналия / Art Readings`2019. Old Art Module: Marginalia. Е. Мусакова, И. Гергова (ред.), Институт за изследване на изкуствата, С., 2019, ISBN 978-954-8594-75-2; ISSN 1313-2342

Изкуствоведски четения 2018. Модул Ново изкуство: Изкуството в Европа: модели и идентичности / Art Readings`2019. New Art Module: Art in Europe: Models and Identities, Институт за изследване на изкуствата, С., 2019, ISSN 1313-2342 ISBN 978-954-8594-78-3

Post-totalitarian Cinema in eastern European Countries: Models and Identities, Н. Маринчевска (ред.), Институт за изследване на изкуствата, С., 2019, ISBN 978-954-8594-79-0. В сборника са отразени резултатите от работата по финансирания от ФНИ проект *Посттоталитарното българско кино – модели и идентичности*.

Съвременна музикална мислене: Композиция, медиация, посоки в XXI век. М. Божикова (съст.). Издателство на БАН *Проф. Марин Дринов*, 2019, ISBN 978-954-322-984-0 със студии на членове на научния колектив на проекта *Съвременна музикална композиция, теория и философия*, финансиран от ФНИ.

В края на 2019 г. излезе второто допълнено издание на двутомника с материали от финансирания от Фонд *Научни изследвания проект Българският XX век в изкуствата и културата*:

Братоева-Даракчиева, И., Генова, И., Леви, К., Спасова-Дикова, Й., Дончева, Т., Ташева, С., Трайкова, Е., *Българският XX век в изкуствата и културата/ Bulgarian 20th Century in Arts and Culture.* Том 1 и 2 / Volume 1 & 2, Институт за изследване на изкуствата – БАН / Institute of Art Studies – BAS, Sofia, 2019. ISBN 978-954-8594-76-9, ISBN 978-954-8594-77-6

Двутомното издание на български и на английски език има за цел да представи обобщен исторически поглед към хода и битието на изкуствата и културата в България през изминалия XX век. Изданието е богато илюстрирано и разполага с обширна библиография. Предназначено е за широк кръг читатели.

Доц. д. н. Венцислав Димов, проф. д. изк. Елисавета Вълчинова-Чендова и доц. д-р Росица Драганова и през тази година издадоха в съавторство четири учебника и четири учебни помагала по музика за началния и горния курс.

Платформа за изкуства (<http://artstudies.bg/platform/>), ISSN 2367-7694, е електронно издание за оперативна критика, в което учените, специалистите и докторантите от Института публикуват материали за актуални културни събития.

Автори на материалите в *Платформа за изкуства* са специалисти по

Научноизследователска, учебна и финансова дейност, 2019 г.

изобразителни изкуства, музика, театър, екранни изкуства, архитектура, културология, все области, които съответстват на научния профил и акредитираните специалности в ИИИЗк. С атрактивната си визия и с достъпния си език, изданието се стреми да е в съзвучие с потребностите на обществото да бъде информирано за най-актуалните събития в изкуствата и културата.

През 2019 г. бяха публикувани двадесет и четири статии в рубриците *Интервюта*, *Музика*, *Театър*, *Екранни изкуства*, *Годишнини*, *Изобразителни изкуства*, *Фестивали* на български език и четири статии в рубриците *Interviews*, *Theatre*, *Screen Arts*, *Anniversaries* на английски език в електронното издание. Ръководител на проекта *Платформа за изкуства* е гл. ас. д-р Деян Статулов.

Платформа за изкуства се издава и разпространява с финансовата подкрепа на Национален фонд *Култура* при Министерство на културата, като през 2019 г. за четвърти път беше спечелена субсидия от 4570 лв.

През 2019 г. отпечатаните научнопопулярни публикации са **71** статии, програми, дипляни и брошури. Издадена е и една научнопопулярна книга с автор и съставител гл. ас. д-р Емилия Жунич:

Жунич, Е. *Най-добрият Луд гидия, Витал Джи* ЕООД, Стара Загора, 2019, ISBN 978-619-188-261-8, 140 с.

Книгата е посветена на 100 годишнината от рождението на тенора Миньо Минев. В нея са поместени факсимилета на документи, статии от периодичния печат, коментари, интервюта с дъщеря му Стефка Минева, интересни факти за създадените от артиста 60 образа на оперната сцена.

Представянето на книгата се състоя на 19.04.2019 г. в Държавната опера в Стара Загора.

Общият брой на излезлите през 2019 г. публикации (научни, учебници и научнопопулярни) е **333**, а приетите за печат са 83, по-малък в сравнение с 2018 г.: 491 излезли и 124 приети за печат.

Двадесет колеги са били редактори и съставители на 23 сборника, броеве от списания, справочници и книги, излезли от печат през 2019 г.

Двама учени са били главни редактори или председатели на редакционни съвети на международни научни издания:

проф. д. изк. Елисавета Вълчинова-Чендова, председател на редакционния съвет на международната научна поредица *Нови идеи в музикознанието* и

проф. д. изк. Милена Божикова, главен редактор на международната научна поредица *Културни трансфери и знаци на паметта*.

Двадесет и трима колеги са били членове на редакционните колегии на 17 национални научни издания; шестима учени от Института са били членове на редакционни колегии или съвети на осемнадесет чуждестранни и международни научни издания.

Двама колеги са в редколегиите на реферирани списания: доц. д-р Андроника Мартонова е член на редакционния съвет на сп. *Central Asian Journal of Art Studies* и проф. д. изк. Кристина Япова е в редколегията на сп. *Philosophy Study*; проф. д-р Йоана Спасова-Дикова, проф. д-р Емануел Мутафов са членове на редакционните колегии на *Papers of BAS. Humanities & Social Sciences*.

Позовавайки се на статистиката, общо двадесет и пет учени от Института са били

Научноизследователска, учебна и финансова дейност, 2019 г.

главни редактори, редактори и членове на редакционни съвети или колегии на 38 национални, чужди и международни издания.

Цитирания

През 2019 г. бяха открити **55** (петдесет и пет) цитирания на 54 научни публикации, реферирани в WoS, Scopus и ERIH PLUS; **29** цитирания в международни издания на 28 научни публикации. В национални издания бяха открити **221** цитирания на 160 научни публикации. В дисертации и автореферати в България бяха открити 72 цитирания в 61 дисертации и 4 цитата в четири дисертационни труда в чужбина.

Общият брой открити цитирания за 2019 г. е **493** (четиристотин деветдесет и три), а броят на цитираните публикации е 310. Наблюдава се увеличение на откритите цитирания в реферирани издания спрямо 2018 г. (17 цитата на 17 публикации), но като цяло личи спад на цитируемостта на учените от Института, в сравнение с миналата година (659 цитата на 405 публикации).

Научни конференции

През 2019 г. Институтът за изследване на изкуствата организира и проведе две международни научни конференции и един международен симпозиум:

Изкуствоведски четения 2019. Модул Старо изкуство: *Мотиви. Модели. Подготвителни рисунки / Art Readings 2019. Old Art Module: Patterns. Models. Drawings*, 05.04. – 07.04.2019 г.

Изкуствоведски четения '2019. Модул Ново изкуство: *Мотиви. Модели. Ескизи / Art Readings 2019. New Art Module: Patterns. Models. Designs*, 08.04. – 09.04.2019 г.

В края на годината Институтът спечели грант от 9000 лв. от Фонд *Научни изследвания* за финансиране на провеждането на международния научен форум *Изкуствоведски четения 2020*, в двата му модула.

В рамките на Международния музикален фестивал *Варненско лято*, 27.06. – 29.06.2019 г., се проведе международният симпозиум *Виртуозността от Барока до 21 век*, организиран по финансирането от Фонд *Научни изследвания* проект *Съвременна музикална композиция, теория и философия*, с ръководител проф. д. изк. Милена Божикова. Лектори и модератори от българска страна бяха проф. д-р Ангелина Петрова и проф. д. изк. Кристина Япова.

През 2019 г. ИИИЗк организира и две кръгли маси:

Куклата – художествени и образователни аспекти, 31.10.2019 г., в рамките на проекта *Българските художници за децата*. *Иван Пенков*, финансиран по програма *Култура* на Столична община и

Документ и анимация: филмов език и зрителска рецепция, в рамките на XXIV Фестивал на българското документално и анимационно кино *Златен ритон*, 30.11.2019 г. Кръглата маса е част от проекта на *Посттоталитарното българско кино – модели и идентичности*, финансиран от фонд *Научни изследвания*.

През годината колеги изнесоха публични лекции:

На 15.02.2019 г., на финалната среща на участниците в проекта *BYZART*, и по време на изложбата *The Silk and the Blood. Images of Authority in Byzantine Art and Archaeology* проф. д-р Емануел Мутафов направи презентация на тема: *Bulgarian Royal*

Научноизследователска, учебна и финансова дейност, 2019 г.

Blood at the Core of the Byzantine Capital.

На 14.03.2019 г. гл. ас. д-р Мария Митева представи лекция на тема *Николай Райнов. За приложното изкуство*, която съпътства изложбата по повод 130 години от рождението на Николай Райнов.

На 28.05.2019 г. проф. д-р Емануел Мутафов представи в ИИИЗк лекция си *Йерусалим – история и топография* като част от семинара *Поклонничество и изкуство*, организиран в рамките на проекта *Молитвени пътувания на българите през XVIII и XIX век и изкуство*.

На 10.12.2019 г. проф. д-р Емануел Мутафов представи публичната си лекция *Два часа на Синай* в рамките на семинара *Поклонничество и изкуство*, организиран по проекта *Молитвени пътувания на българите през XVIII и XIX век и изкуство* към ЦВП *Наследство.БГ*.

През годината заседаваха няколко научни семинара:

Докторантският семинар към сектор *Екранни изкуства* проведе заседание на 17 декември 2019 г., на което беше обсъдена работата по дисертационните трудове на докторантите на сектора Анджепа Гоцис, Златина Вълчанова и Тамара Пещерска-Йорданов.

Научният семинар *Проблеми на театъра: изкуството на социализма* е провел три заседания:

На 07.03.2019 г. доклад на Илко Ганев, докторант към сектора, *Проектният театър в България*, поставящ някои основни отправни точки и положения, с последващи разисквания върху темата, както и върху някои проблеми на съвременния български театър.

На 28.11.2019 г. доклад на Илко Ганев *Проектният театър в България*, развиващ темата по-подробно и в дълбочина. Разисквания върху темата и доклада.

На 19.12. 2019 г. доклад на гл. ас. д-р Милена Михайлова *Театралната критика през 80-те и 90-те години*. Разисквания върху темата и доклада.

През 2019 г. активно заседава Постоянният научен семинар *Музикално-културни практики*, който е провел четири заседания:

На 08.02.2019 г. лекция на доц. д-р Росица Драганова *Обучението по музика в България в края на XIX век през свидетелствата на един училищен директор*;

На 04.10.2019 г. лекция на гл. ас. д-р Михаил Луканов *Трио Мундхармоники Олимпия – виртуози под купола на българския цирк*;

На 20.11.2019 г. лекция на гл. ас. Полина Антонова *Изкуството да се пее на пианото": педагогическата практика на проф. Панка Пелишек (1899 - 1990)*;

На 13.12.2019 лекция на доц. д-р Явор Генев *Музика фикта и табулатурите за лютня през XVI век*.

Семинарът *Музикалнокултурни практики* продължава да следва своите основни цели за осигуряване на диалогична научна среда, обмен на знания и информация. В рамките на ИГ *Музикална култура и информация* семинарът е основно поле за апробирането на конкретни идеи, свързани с разработваните проекти, със стремежа постепенно да ангажира и по-широка аудитория от колеги от външни музикални институции.

Научноизследователска, учебна и финансова дейност, 2019 г.

През 2019 г. научният семинар *Нови идеи в етномузикологията* е осъществил две заседания:

На 04.06.2019 г. лекция на проф. д. изк. Розмари Стателова, придружена със звукови и видеопрезентации на българска естрада от близкото минало, подготвена от модератора доц. д. н. Венцислав Димов. На семинара беше представена новата книга на проф. Р. Стателова *Естрада и социализъм: проблясъци*.

На 15.10.2019 г. лекция на доц. д-р Жана Попова от СУ *Св. Климент Охридски* *Развлекателните разкази за социализма и прехода в интервюта и биографии на естрадни изпълнители в медиите (1990-2017)*.

И двете издания на семинара са организирани съвместно с проекта на СУ *Св. Климент Охридски*, финансиран от ФНИ, *Меката власт на популярната музика в медиите* (договор ДН 05/16).

Основан през 2007 г., семинарът има над 30 издания с участието на изтъкнати учени от Института за изследване на изкуствата и колеги от други академични институции от България и чужбина. Сред целите и задачите, които си поставя семинарът са: да представи новите идеи в етномузикологията, да дискутира теории и термини, методи и подходи, практики на теренна работа, да информира за нови постижения, публикации и издания на учени и докторанти от Института.

Семинарът *Поклонничество и изкуство*, организиран в рамките на проекта *Молитвени пътувания на българите през XVIII и XIX век и изкуство към ЦВП Наследство.БГ*, е провел пет заседания:

На 8.02.2019 г. с лекция на чл. - кор. проф. Иванка Гергова

На 8.04.2019 г. с лекция на проф. Ненад Макулевич, Белградски университет

На 28.05.2019 г. с лекция на проф. д-р Емануел Мутафов

На 29.10.2019 г. с лекция на Марко Катич, докторант в Белградския университет

На 10.12.2019 г. с лекция на проф. д-р Емануел Мутафов.

Тридесет и трима учени са изнесли **48** доклада на 25 международни научни форума. Тридесет и четирима колеги са представили 47 доклада на 16 национални научни конференции или кръгли маси.

2.1. Едно най-значимо научно постижение

Монографията на проф. д. изк. Елисавета Вълчинова-Чендова *Концептът „нова звукова сетивност“ – творчески проекции: Димитър Христов, Владимир Панчев, Георги Арnaudов, С.*, Институт за изследване на изкуствата, 2019, ISBN 978-954-8594-82-0, 240 с.

Книгата *Концептът „нова звукова сетивност“ – творчески проекции: Димитър Христов, Владимир Панчев, Георги Арnaudов* е посветена на актуален за съвременността творчески проблем – търсенето на нова естетика и нов музикален език в полето на Art Music.

2.2. Едно най-значимо научно-приложно постижение

Книгата на проф. д-р арх. Веселина Пеневска, гл. ас. д-р арх. Димитрина Попова и доц. д-р арх. Стела Ташева *Сградата на БАН символ на знание и духовност*,

Издателство на БАН *Проф. Марин Дринов*, С., 2019, ISBN 978-954-322-991-8, 100 с.

Книгата е издадена по случай 150 години от основаването на Българската академия на науките със съдействието на Научния архив на БАН; Столична община, *Направление архитектура и градоустройство*; район *Средец*; Държавна агенция *Архиви*; Регионалният исторически музей – София; Националният институт за недвижимо културно наследство към Министерството на културата; Съюза на архитектите в България и Националната библиотека *Св. св. Кирил и Методий*.

3. МЕЖДУНАРОДНО НАУЧНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

Следвайки насоките в Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2017 – 2030 и желанието си за по-голяма международна видимост, Институтът за изследване на изкуствата продължи да разширява сътрудничеството си с интернационални научни институции и университети.

Приоритетно се сключват рамкови споразумения за сътрудничество с чужди институти, разработващи сходна проблематика, реализират се и междуакадемични проекти по еквивалентната безвалутна размяна (ЕБР).

Институтът има изградени устойчиви контакти с Института за история на изкуството *Джорджес Опреску* към Румънската академия на науките, с Центъра за изследване на изкуствата на Института за културно и историческо наследство към Академия на науките на Молдова и Института по етнология към Национална академия на науките, Украйна, с Института за театрални и филмови изследвания към Словашката академия на науките; Институтът за история *Али Хадри* в Прищина, Косово; с Македонския литературен институт към университета *Св. св. Кирил и Методий*, Македония и др. Институтът и Университетът на Белград, департамент *История и изкуство*, имат тригодишно двустранно споразумение за академичен обмен и образователно сътрудничество, което създава добри възможности за разменни посещения на студенти и докторанти, провеждане на общи научни изследвания, участия в двустранни научни конференции, научноизследователски проекти и съвместни научни издания и библиотечен обмен.

Меморандумът за сътрудничество между Института за изследване на изкуствата и Института за исторически изследвания при Гръцката национална фондация за научни изследвания, Атина предвижда обмен на специалисти, докторанти, литература, както и съвместно кандидатстване по проекти с европейско финансиране. Това е първият договор за сътрудничество, сключван между институт на БАН и Националната фондация за научни изследвания в гръцката столица. Екипи от ИИИЗк и Института за исторически изследвания в Атина вече успешно завършиха дйностите по проекта *BYZART*, финансиран по програмата *Connecting Europe*.

През ноември 2019 г. Институтът подписа меморандум за сътрудничество с Богословската академия в гр. Волос, Гърция. Договорът предвижда широка рамка на обмен в областта на изследванията на християнската култура, общо кандидатстване по проекти, обмен на издания, лектори и пр.

Богословската академия в гр. Волос е под егидата на местната митрополия и развива образователни програми, ориентирани към широката общественост. Към Академията функционира изследователски център със следните департаменти: *Псалтско изкуство и музикология*, *Изучаване на ръкописното наследство*, *Канонично богословие*, *Междурелигиозни проучвания*, както за *Проучване, управление и*

Научноизследователска, учебна и финансова дейност, 2019 г.

промотиране на византийските и поствизантийски паметници и мощи. Академията си сътрудничи с много чуждестранни духовни и научни институции, организира изложби, конференции, концерти и е радетел на идеята за икуменизма.

През 2019 г. продължи работата по научния проект по Спогодбата за сътрудничество между БАН и МАНУ *Споделено художествено наследство XVIII-XIX в.* с ръководител чл.- кор. проф. Иванка Гергова. Целта на българския екип на проекта е да проучи и документира произведения на майстори строители, резбари и зографи от Дебърската школа във Видинска епархия.

Беше подписан Меморандум за сътрудничество с Института за археология и история на изкуството към Румънската академия в Клуж-Напока, който отваря нови възможности за съвместни участия по европроекти, за обмен на специалисти по ЕБР, на докторанти и специализирана литература.

Вече трета година функционира и проектът *Corpora of Premodern Christian Orthodox Mural Painting*, създаден по инициатива на Института в партньорство със Сръбската академия на науките и изкуствата, Румънската и Албанската академия под егидата на Union Académique International. Той обединява изследванията на изтъкнати специалисти по християнско изкуство за периода XV – XIX в. На 28.11.2019 г. годишният отчет на проекта бе представен от проф. д-р Емануел Мутафов в Париж на Генералната асамблея на Union Académique International в Париж и бе приет от делегатите.

Действа и Споразумението на Института с Университета на Ню Йорк в Тирана (UNYT) за технологично, научно и административно сътрудничество и тригодишното двустранно Продължава действието на още седем тригодишни рамкови договора.

Учените от Института активно участват в международни проекти, както колективно, по Спогодбата между БАН и Македонската академия на науките и изкуствата, така и индивидуално, например към Академията за корейски изследвания и Театралния институт *Збигнев Рашевски* в Полша.

В двете международни научни конференции, организирани от ИИИЗк, участваха учени от Гърция, Румъния, Сърбия, Турция, Хърватия, Полша, Великобритания, Израел, Испания, Казахстан, Русия, САЩ:

Сред тях са известни учени като: Александр Саминский, Алексей Лидов, Алистър Уайг, Андреа Бабуин, Андромахи Кацелаки, Анна Манукян, Анна Слапиния, Виницие Лупис, Елена Фиреа, Емили Л. Спрат, Емилия Вукович, Илияс Каралис, Илияс Несерис, Йоанис Виталиотис, Кабил Кхаликов, Калиопи-Федра Калафати, Киприан Фиреа, Клер Бризби, Константин Чобану, Константинос Якумис, Мариан Цуцуй, Мария Нану, Мария Циапали, Мирча Валериу Деака, Ненад Макулиевич, Олга Васи, Санем Чевхер, Ставрос Панайоту, Татяна Царевская, Теохарис Цампурас, Федон Хадзиантониу, Ханна Веселовска, Ясна Йовицевич.

Проф. д-р Райнер Бишоф и проф. д-р Хартмут Кронес от Австрия бяха лектори на международния симпозиум *Виртуозността от Барока до 21 век*.

Доц. д-р Войчех Южвяк от Института по славянски филологии на Познанския университет, Полша представи в щрихи българското кино в Полша на лекцията си *Няколко думи за българското кино в Полша*.

Докторантът във Философския факултет на Белградския университет Марко Катич изнесе лекция *Йерусалимиш – хаджии, иконописци и пазарът на икони в Йерусалим през XVIII и XIX в.* на семинара *Поклонничество и изкуство*.

Проф. д-р Рина Лапидус от Университета *Бар илан* в Тел Авив, Израел, представи

Научноизследователска, учебна и финансова дейност, 2019 г.

лекцията си *Евреи в българското кино* в рамките на инициативата *Art Hour*, която Институтът провежда вече от няколко години и която е насочена към широк кръг зрители, любители на изкуството.

Във всички издания на ИИИЗк се публикуват резюмета на английски език, като те се популяризират и чрез сайта на Института http://artstudies.bg/?page_id=38.

В изпълнение на чл. 4 (13) от Закона за развитие на академичния състав рецензиите и становищата, както и авторефератите се публикуват на сайта на Института на български и на английски език и са достъпни там най-малко пет години.

Институтът членува в престижната Международна асоциация за хуманитарни науки UAI (Union Académique Internationale), която през 2019 г. отбеляза 100 години от създаването си.

Изследванията на учените от ИИИЗк са в широк балкански, европейски и световен контекст и са във връзка с културните процеси в сферата на науката за изкуствата.

4. УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА НА СПЕЦИАЛИСТИ

Обучение на докторанти

Обучението на докторанти в Института за изследване на изкуствата се осъществява по шест акредитирани специалности в редовна, задочна и самостоятелна форма, като акредитацията за пет от тях е валидна до 17 септември 2020 г., а на докторската програма *Теория и история на архитектурата*, до 15.12.2023 г.

През 2019 г. работни екипи от учени от четирите сектора подготвиха доклади-самооценка и пакети от документи за подновяване на акредитацията по *Изкуствознание и изобразителни изкуства*, 8.1.; *Музикознание и музикално изкуство*, 8.3.; *Кинознание, киноизкуство и телевизия*, 8.4.; и *Театрознание и театрално изкуство*, 8.4.

Успешното акредитиране на докторски програми е важна част от изпълнението на една от основните цели на Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2017 – 2030: повишаване на процента на младите хора с придобита образователна и научна степен *доктор*.

През 2019 г. на трима докторанти, обучавани в Института, беше присъдена образователната и научна степен *доктор*:

Росица Николова, за защитения ѝ дисертационен труд *Многогласни Богородични песнопения в творчеството на български и руски автори от средата на XIX до края на XX век*, 05.02.2019 г.

Петър Керкелов, за защитения му дисертационен труд *Фолклорно-песенна орнаментика и съвременна композиторска практика (нотационни проблеми на импровизационния тип музициране)*, 15.07.2019 г.

Дарина Бойкина, за защитения ѝ дисертационен труд *Реликвариите в България от периода на късното средновековие и Възраждането*, 18.11.2019 г.

През 2019 г. в Института за изследване на изкуствата се обучаваха общо **19** докторанти, от които 18 редовни и един на самостоятелна подготовка.

През годината с право на защита бяха отчислени трима редовни докторанти: Дарина Бойкина, арх. Веселина Мирева, арх. Нона Цекова и Нона Петкова (докторант на самостоятелна подготовка).

Научноизследователска, учебна и финансова дейност, 2019 г.

Бяха зачислени **5** (петима) нови редовни докторанти:

Александр Морозов, към сектор *Музика*

Анджела Гоцис, към сектор *Екранни изкуства*

Биляна Петрова, към сектор *Театър*

Наталия Владинова и

Наталия Грънчарова, двете към ИГ *Средновековно и възрожденско изкуство*.

Беше зачислен и един задочен докторант по *Изкуствознание и изобразителни изкуства*, Стоил Паликаров, който обаче, реши да прекрати докторантурата си месец след началото ѝ.

Редовната докторантка към сектор *Екранни изкуства* Катерина Ламбринова възстанови докторантските си права след прекъсване поради майчинство;

Ива Георгиева, редовна докторантка към сектор *Музика*, прекъсна поради майчинство;

Янчо Михайлов, редовен докторант към сектор *Екранни изкуства*, прекъсна обучението си по семейни причини.

Завършилите обучението си и отчислени:

Росица Илиева, задочна докторантка към сектор *Екранни изкуства*, и арх. Христо Тонев, редовен докторант към сектор *Изобразителни изкуства*, загубиха право на защита заради непредадените си в срок дисертационни трудове.

Дарина Бойкина получи две допълнителни стипендии в размер по 1000 лв.: по ПМС 177 от 07.08.2012 г. за успешна вътрешна защита, проведена в рамките на тригодишния срок на обучение и по ПМС 130 от 06.06.2008 г. за успешна публична защита, състояла се в първата година след отчисляването с право на защита.

Докторантите арх. Веселина Мирева, арх. Нона Цекова и Нона Петкова са в процедура за защита.

В края на тази година докторантите бяха атестирани на база на предадените от тях отчети според изискванията на Закона за развитие на академичния състав. Въз основа на показаните резултати и в изпълнение на изискванията на ПМС 115 от 28.06.2018 г. всеки докторант за втора поредна година ще получи допълнителна надбавка към стипендията си.

През 2019 г. отново беше отпусната и субсидия за докторантите, с която те имаха възможност да закупят литература, техника, консумативи за нея, да покрият разходи за участие в различни форуми. От субсидията за издръжка на обучението на докторантите се отделят 7 % отчисления за Института и 10 % за възнаграждение на научните ръководители.

Двама млади колеги приключиха успешно и отчетоха резултатите от работата си по проекти от Програмата на БАН за финансиране на млади учени и докторанти:

Ас. Дарина Бойкина, *Реликви и реликварии*, със субсидия 11350 лв., и

Гл. ас. д-р Мария Колушева, *Църковната живопис по българските земи и гръцките зографи от края на XVI и началото на XVII век*, със субсидия 11250 лв.

Осемнадесет учени, между които доц. д-р Александър Куюмджиев, доц. д-р Андрионика Мартонова, проф. д-р Емануел Мутафов, доц. д-р Иван Ванев, проф. д-р Ингеборг Братоева, проф. д-р Надежда Михайлова, проф. д. изк. Камелия Николова, проф. д. изк. Николай Йорданов, доц. д-р арх. Стела Ташева бяха членове на 11 изпитни комисии, работили в ИИИЗк.

Тринадесет учени бяха вътрешни членове на научни журита в Института: проф. д. изк. Анелия Янева, доц. д. н. Венцислав Димов, проф. д. изк. Елена Попова, проф. д.

Научноизследователска, учебна и финансова дейност, 2019 г.

изк. Елисавета Вълчинова-Чендова, проф. д-р Елисавета Мусакова, чл.- кор. проф. Иванка Гергова, проф. д. изк. Кристина Япова, доц. д-р Ралица Русева, проф. д. изк. Ромео Попилиев.

Според промените в Закона за развитие на академичния състав, влезли в сила от май 2018 г., за членове на научни журита могат да бъдат избирани единствено учени, които отговарят на съответните за областта минимални национални изисквания и да са вписани в електронния регистър на Националния център за информация и документация.

През тази година всички хабилитирани учени, които попълниха картата с наукометрични показатели и отговарят на минималните национални изисквания, бяха вписани в НАЦИД, получиха своя електронен профил в Регистъра на академичния състав и могат да участват в научни журита по процедури и конкурси.

Във връзка с новите изисквания на Закона за развитие на академичния състав и необходимостта от ефективен контрол Научният съвет избра Комисия по академична етика в състав: чл.- кор. проф. Иванка Гергова, председател, и членове: гл. ас. д-р Албена Тагарева, гл. ас. д-р Деян Статулов, доц. д-р Марина Колева и доц. д-р Стефка Венкова-Мошева.

Двадесет и двама учени са чели лекции в 12 висши училища общо **3707** часа; трима учени са водили спецкурсове в три висши училища 180 часа; шестма колеги са водили упражнения и обучителни семинари в шест университета 632 часа. Общият брой теми на изнесените през годината лекции, водените упражнения, специализирани курсове и проведените семинарни занятия е 97, а общият брой часове е 4519. Седем учени са подготвили 25 дипломанти в четири висши училища. Доц. д-р Радостина Нейкова е обучила една специализантка от чужбина по програма *Еразъм+*.

През годината осемнадесет учени са ръководили докторанти в ИИИЗк: проф. д-р Елисавета Мусакова е научен ръководител на Наталия Грънчарова, проф. д-р Емануел Мутафов на Веселина Йончева, проф. д.изк. Иванка Гергова на Дарина Бойкина проф. д-р Ингеборг Братоева на Златина Вълчанова и на Янчо Михайлов, проф. д-р Йоана Спасова-Дикова на Ани Янева, проф. д. изк. Камелия Николова на Петър Денчев, проф. д. изк. Кристина Япова на Александр Морозов и на Ангел Симитчиев, доц. д-р Марина Колева на Елина Анастасова, проф. д-р Милена Георгиева на Наташа Ноева, проф. д-р Надежда Михайлова на Тамара Пещерска-Йорданов, проф. д. изк. Николай Йорданов на Илко Ганев, доц. д-р Радостина Нейкова на Анджела Гоцис и Катерина Ламбринова, проф. д. изк. Ромео Попилиев на Биляна Петрова, доц. д-р Росица Драганова на Ива Георгиева, доц. д-р арх. Стела Ташева на арх. Нона Цекова, доц. д-р Стефка Венкова-Мошева на Гергана Костадинова, проф. д-р Бисерка Пенкова беше научен консултант на Нона Петкова.

Проф. д. изк. Анелия Янева е научен ръководител на Мария Габарова, прекъснала обучението си за 2019 г. по решение на Научния съвет.

Наталия Владинова от сектор *Изобразителни изкуства* все още няма одобрена тема и утвърден научен ръководител

Научноизследователска, учебна и финансова дейност, 2019 г.

Шестима колеги са ръководили 13 докторанти към висши училища; доц. д-р Андроника Мартонова и проф. д-р Бисерка Пенкова са научни ръководители на докторанти в чужбина.

Колеги от секторите са лектори на девет допълнителни специализирани курса за докторанти към Центъра за обучение на БАН: доц. д-р Андроника Мартонова, проф. д-р Ингеборг Братоева, проф. д. изк. Кристина Япова, проф. д. изк. Милена Божикова, проф. д-р Надежда Михайлова, доц. д-р Росица Драганова; проф. д-р Елисавета Мусакова има курс към Института за литература на БАН. През тази година само курсът, воден от проф. Япова беше посетен; за жалост, докторантите от Института продължават да избират външни специализирани курсове, такива в други институти на БАН или висши училища, като на най-голям интерес се радва *Работа върху научен текст* на Института за български език.

5. ИНОВАЦИОННА ДЕЙНОСТ НА ИИИЗк И АНАЛИЗ НА НЕЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ

5.1. Осъществяване на съвместна иновационна дейност с външни организации и партньори, вкл. поръчана и договорирана с фирми от страната и чужбина

N/A

5.2. Извършен трансфер на технологии и/или подготовка за трансфер на технологии по договор с фирми; данни за полученото срещу това заплащане; данни за реализираните икономически резултати във фирмите (работни места, печалба, производителност, дял на новите продукти в общия обем на продажбите и т.н.)

N/A

6. СТОПАНСКА ДЕЙНОСТ НА ИИИЗк

6.1. Осъществяване на съвместна стопанска дейност с външни организации и партньори (продукция, услуги и др., които не представляват научна дейност на звеното), вкл. поръчана и договорирана с фирми от страната и чужбина

ИИИЗк не извършва съвместна стопанска дейност с външни организации.

6.2. Отдаване под наем на помещения и материална база

Институтът за изследване на изкуствата не отдава под наем помещения и друга материална база.

6.3. Сведения за друга стопанска дейност

В Института за изследване на изкуствата не се осъществява стопанска дейност под никаква форма.

Научноизследователска, учебна и финансова дейност, 2019 г.

7. КРАТЪК АНАЛИЗ НА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ НА ИИИЗК ЗА 2019 Г.

През 2019 г. Институтът за изследване на изкуствата има собствени приходи в размер на 12 078 лв. в това число от:

Такси от докторанти 2 270 лв.

Абонамент на списания и продажба на книги 9 808 лв.

За 2019 г. разходите на Института за изследване на изкуствата са:

За заплати 1 151 040 лв.

Осигуровки за сметка на работодателя 222 067 лв.

За стипендии 133 324 лв.

За хонорари 41 330 лв.

Болнични за сметка на работодателя 7 151 лв.

За обезщетения 22 971 лв.

Разходите за издръжка, в размер на 150 606 лв., са от собствени средства, разпределени, както следва:

За храна 882 лв. (кафе паузи и коктейли при конференции)

За материали 33 862 лв.

За вода, горива, електроенергия 12 727 лв.

Разходите за външни услуги (телекомуникационни, транспортни, пощенски, поддръжка на софтуер, юридически такси, печатни услуги) са 52 817 лв.

За текущ ремонт 13 176 лв.

За такса смет 1 102 лв.

За командировки по проекти в страната и чужбина 32 086 лв.

Други 5 046 лв.

Трансферите, постъпили от други първостепенни разпоредители с бюджетни кредити (Министерство на образованието и науката, Министерство на културата,) са в размер на 153 170 лв.

Разходите за сметка на средствата от Европейския съюз са в размер на 36 124 лв., разпределени както следва:

За възнаграждения 5 065 лв.

Осигуровки за сметка на работодателя 963 лв.

За материали 137 лв.

За външни услуги 28 531 лв.

За командировки по проекти в страната и чужбина 1 428 лв.

Институтът за изследване на изкуствата няма финансови задължения.

8. ИЗДАТЕЛСКА И ИНФОРМАЦИОННА ДЕЙНОСТ НА ИИИЗК

Институтът за изследване на изкуствата издава две списания:

Проблеми на изкуството с главен редактор проф. д-р Бисерка Пенкова и *Българско музикознание* с главен редактор проф. д. изк. Елисавета Вълчинова-Чендова;

Научноизследователска, учебна и финансова дейност, 2019 г.

като всяко списание излиза с по четири книжки годишно.

През годината излязоха три книжки на списание *Проблеми на изкуството*: бр. 1/2019, бр. 2/2019 и бр. 3/2019 за 2019 г. Брой 4 за 2019 г. се подготвя за печат.

Списанието следва политиката си на атрактивни тематични броеве, ориентирани към различни области и читателски кръгове.

Бр. 1/2019 г. съставител е проф. д-р Бисерка Пенкова; броят е сборен, със статии по изобразително изкуство и кино. Отпечатването на книжката е финансирано от Института за изследване на изкуствата с 1107, 60 лв.

Бр. 2/2019 г. съставител е гл. ас. д-р Катерина Гаджева; броят съдържа статии по проблемите на илюстрацията за деца. Отпечатването на книжката е финансирано от Института за изследване на изкуствата с 1333, 20 лв.

Бр. 3/2019 г. съставител е проф. д. изк. Камелия Николова; броят е посветен на театралното изкуство. Отпечатването на книжката е финансирано от Института за изследване на изкуствата с 1063, 20 лв.

В резултат на разработената Web страница за списанието на сайта на Института и стриктното спазване на изискванията за рефериранията издания, от 9 юли 2019 г. *Проблеми на изкуството* се реферира в European Reference Index for the Humanities and Social Sciences, ERIH PLUS, <https://dbh.nsd.uib.no/publiseringskanaler/erihplus/periodical/info.action?id=485740>.

Списанието спечели проект към Фонд *Научни изследвания, Периодика 2019* за издаване на четири броя: 4/2019, 1/2020, 2/2020 и 3/2020 г. Финансирането е в размер на 6 600 лв.

През 2019 г. са излезли два броя на списание *Българско музикознание*, № 1/2019 и № 2/2019; № 3/2019 е под печат и ще излезе през м. януари следващата година; № 4:2019 се подготвя за печат.

Всички книжки са допълнително финансирани по конкурс *Периодика* към Фонд *Научни изследвания*.

Редактори на № 1/2019 г. са: проф. д. изк. Елисавета Вълчинова-Чендова, проф. д. изк. Кристина Япова и проф. д. н. Марияна Булева; редакция на английски език гл. ас. д-р Михаил Луканов. Обемът на книжката е 120 с. с допълнително финансиране по конкурс към ФНИ *Периодика 2018*;

Редактори на № 2/2019 г. са: проф. д. изк. Елисавета Вълчинова-Чендова, проф. д-р Горица Найденова, доц. д-р Явор Генев; редакция на английски език гл. ас. д-р Михаил Луканов. Обемът на книжката е 132 с. с допълнително финансиране по конкурс към ФНИ *Периодика 2018*.

Редактори на № 3/2019 г. са : проф. д. изк. Елисавета Вълчинова-Чендова, доц. д-р Явор Генев, проф. д-р Иванка Влаева; редакция на английски език проф. д-р Иванка Влаева и гл. ас. д-р Михаил Луканов. Обемът на книжката е 120 с., допълнително финансиране по конкурс към ФНИ *Периодика 2019*;

Редактори на № 4/2019 г. са: проф. д-р Горица Найденова, доц. д. н. Венцислав Димов; редакция на английски език гл. ас. д-р Михаил Луканов. Обемът на книжката е 122 с., с допълнително финансиране по конкурс към ФНИ *Периодика 2019*;

Одобреният проект на списанието към Фонд *Научни изследвания, Периодика 2019* е за 4 броя: № 3 и № 4/2019 и № 1 и № 2/2020 г. Спечелената сума е в размер на 7 000 лв.

Направена е регистрация за разглеждане кандидатурата на списанието в ERIH+ и

Научноизследователска, учебна и финансова дейност, 2019 г.

Web of Science.

В края на ноември 2019 г. изтече мандата на главните редактори и на редколегиите на двете списания и беше обявен вътрешен конкурс за представяне на концепции за развитието на двете периодични издания.

През 2019 г. от Центъра за информационна, издателска и проектна дейност е подготвена и издадена монографията на

Емануел Мутафов. *Християнска криптография*. ИИИЗк, С., 2019, 212 с.;

една монография на колега от НБУ, член на екипа на проекта *Посттоталитарно българско кино – модели и идентичности*

Петя Александрова. *Предимства и предизвикателства на късите форми. Модели и практики на българското късометражно игрално кино*. С.: ИИИЗк, 2019, 240 с.;

два сборника с материали от научни мероприятия:

Изкуствоведски четения 2018. *Маргиналия*. Иванка Гергова, Елисавета Мусакова (съст.), С., ИИИЗк, 2019, 517 с.;

Изкуствоведски четения 2018. *Изкуството в Европа: Модели и идентичности*. Камелия Николова, Милена Божицова, Милена Георгиева, Надежда Маринчевска, Веселина Пеневска (ред.). ИИИЗк, С., 2019, 585 с. и

сборника *Post-Totalitarian Cinema in Eastern European Countries: Models and Identities*. Nadezhda Marinchevska (Ed.). Sofia. IAS, 2019, 216 p., резултат от работата по проекта *Посттоталитарно българско кино – модели и идентичности*.

Подготвят се за печат следните издания:

Пътища на балканските зографи, 273 с., автори: Бисерка Пенкова, Иван Ванев, Майя Захаријева, Маргарита Куюмджиева, Мария Колушева, Цвета Кунева, Цветан Василев;

Куклата. Художествени и образователни аспекти. 120 с., съставители Мария Митева и Катерина Гаджева;

Изкуствоведски четения 2019. Модул *Старо изкуство: Мотиви. Модели. Подготвителни рисунки*. Емануел Мутафов, Маргарита Куюмджиева (съст.)

Изкуствоведски четения 2019. Модул *Ново изкуство: Мотиви Модели Ескизи*;
Кристина Япова. *Знанието за музиката. Исторически рефлексии, философски перспективи*, монография;

Йоана Спасова-Дикова, Михаил Чапразов (съст.). *Актьорът и паметта: Андрей Чапразов*. По случай 100 години от рождението на актьора.

Подготвени бяха няколко проекта, с които учени от Института кандидатстваха за финансиране:

Българските художници за децата. Иван Пенков. *Традиционни кукли за украса и игра – съвременна творческа употреба* пред Министерство на културата, Национален фонд *Култура*, програма *Публики*. Проектът беше отхвърлен.

Българските художници за децата. Иван Пенков. *Традиционни кукли за украса и игра – съвременна творческа употреба* пред Столична община, програма *Култура*, одобрен.

Провеждане на международна научна конференция *Изкуствоведски четения 2020*. *Пътувания* пред Фонд *Научни изследвания*, програма *Подкрепа на международни научни форуми*, одобрен.

Научноизследователска, учебна и финансова дейност, 2019 г.

Приносът на Иван Гошев за формирането на Иконографския отдел на НЦИИАМ (проучване и документиране на архиви и колекции) пред Фонд Научни изследвания, програма Фундаментални научни изследвания, одобрен.

Отпечатване на четири броя на списание *Българско музикознание* пред Фонд Научни изследвания, програма *Научна периодика*, одобрен.

Отпечатване на четири броя на списание *Проблеми на изкуството* пред Фонд Научни изследвания, програма *Научна периодика*, одобрен.

Платформа за изкуства пред Министерство на културата, Национален фонд *Култура*, програма *Критическа литература*, одобрен.

Направена беше предпечатната подготовка на пет автореферата.

9. ИНФОРМАЦИЯ ЗА НАУЧНИЯ СЪВЕТ НА ИИИЗк, която да съдържа:

Списъчен състав на съвета с посочени академични длъжности, степени и основна месторабота на членовете на съвета

Име и специалност	Академична длъжност, степен	Основна месторабота
Андроника Мартонова, кинознание	Доц. д-р	ИИИЗк
Анелия Янева, музикознание	Проф. д. изк.	ЮЗУ
Бисерка Пенкова, изкуствознание	Проф. д-р	НХА
Горица Найденова, музикознание	Проф. д-р	ИИИЗк
Елисавета Вълчинова-Чендова, музикознание	Проф. д. изк.	НБУ
Елица Гоцева-Барекова, млад учен с право на съвещателен глас, кинознание	Гл. ас. д-р	ИИИЗк
Емануел Мутафов, изкуствознание	Проф. д-р	ИИИЗк
Иванка Гергова, изкуствознание	Чл.- кор. проф.	ИИИЗк
Иван Ванев, изкуствознание	Доц. д-р	ИИИЗк
Ингеборг Братоева-Даракчиева, кинознание	Проф. д-р	ИИИЗк
Ирина Генова, изкуствознание	Проф. д-р	НБУ
Камелия Николова, театрознание	Проф. д. изк.	НАТФИЗ
Кристина Япова, музикознание	Проф. д. изк.	ИИИЗк
Маргарита Куюмджиева, изкуствознание	Доц. д-р	ИИИЗк
Надежда Михайлова (Маринчевска), кинознание	Проф. д-р	ИИИЗк
Николай Йорданов, председател на НС, театрознание	Проф. д. изк.	ИИИЗк
Ромео Попилиев, театрознание	Проф. д. изк.	ИИИЗк
Росица Драганова, музикознание	Доц. д-р	ИИИЗк

През годината Научният съвет е провел 11 заседания.

Дата на избиране на съвета и сведения за промени в състава му след избора

Научноизследователска, учебна и финансова дейност, 2019 г.

Съставът на Научния съвет на ИИИЗк е утвърден на 10 декември 2018 г. от Общото събрание на учените на ИИИЗк (протокол 3, т. 2). Мандатът му е четиригодишен, от 15.12.2018 до 15.12.2022 г.

10. КОПИЕ ОТ ПРАВИЛНИКА ЗА ДЕЙНОСТТА НА ИИИЗК

Правилник за дейността на Института за изследване на изкуствата, достъпен на http://artstudies.bg/wp-content/uploads/Pravilnici-i-reshenia/IIIzk_Pravilnik_za_Deynostta_2018.pdf

и

Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в Института за изследване на изкуствата, достъпен на http://artstudies.bg/wp-content/uploads/Pravilnici-i-reshenia/Pravilnik_IIIzk_ZRASRB_23.11.2018.pdf

През 2019 г. бяха въведени актуализирани данни на всички учени от Института в Регистъра на научната дейност в Република България и стартира попълването на новосъздадения Регистър на защитените дисертационни трудове към масива с бази с данни на Националната агенция за информация и документация.

11. СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ В ОТЧЕТА И ПРИЛОЖЕНИЯТА КЪМ НЕГО СЪКРАЩЕНИЯ

АД – акционерно дружество

АИ – академично издателство

арх. – архитект

АТКИК – Академия за телевизия, кино и интернет комуникации

БАН – Българска академия на науките

БМ – Българско музикознание

бр. – брой

БТА – Българска телеграфна агенция

ВТУ – Великотърновски университет

ВТУ *Любен Каравелов* – Висше техническо училище

ВУ – висше училище

ВУЗ – висше учебно заведение

д. изк. – доктор на изкуствознанието

д. н. – доктор на науките

др. – друго/и

д-р – доктор (онс)

ЕБР – еквивалентна безвалутна размяна

ЕПУ – Европейски политехнически университет, Перник

ЕС – Европейски съюз

ЕСФ – Европейски социален фонд

ЗРАСРБ – Закон за развитие на академичния състав в Република България

ИГ – изследователска група

Научноизследователска, учебна и финансова дейност, 2019 г.

ИИИЗк – Институт за изследване на изкуствата
ИМИ – Институт за математически изследвания
ИЕФЕМ – Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей
КАБ – Камара на архитектите в България
ЛИК – Литература, изкуство, култура
МАНУ – Македонска академия на науките и изкуствата (Македонската академија на науките и уметностите)
М-во – министерство
МК – Министерство на културата
ММФ – Международен музикален фестивал
ММЦ – Международен младежки център
МОН – Министерство на образованието и науката
м-р – манастир
МФ – Международен фестивал
НАМ – Национална академична мрежа
НАОА – Национална агенция за оценяване и акредитация
НАТФИЗ – Национална академия за театрално и филмово изкуство
НАЦИД – Национален център за информация и документация
НБУ – Нов български университет
НЖ – научно жури
НИМ – Национален исторически музей
НИРД – Научноизследователска и развойна дейност
НМА – Национална музикална академия
ННЦОКН – Национален научен център за опазване на културно наследство
НОИР – Наука и образование за интелигентен растеж
НС – Научен съвет
НФК – Национален фонд *Култура*
НФНИ – Национален фонд *Научни изследвания*
НХА – Национална художествена академия
онс – образователна и научна степен
ОП – оперативна програма
ОС – Общо събрание
ОСУ – Общо събрание на учените
ПИ – Проблеми на изкуството
ППЗРАСРБ – Правилник за прилагане на ЗРАСРБ
ПУ – Пловдивски университет
РАН – Румънска академия на науките
РАЦ – Регионален академичен център
ред. - редактор
РИМ – Регионален исторически музей
САБ – Съюз на архитектите в България
сб. – сборник
СБК – Съюз на българските композитори
СВО – специалист с висше образование
СО – Столична община
СП – Столична програма
сп. – списание

Научноизследователска, учебна и финансова дейност, 2019 г.

СУ – Софийски университет
СУБ – Съюз да учените в България
съст. – съставител
УИ – университетско издателство
УНИБИТ – Университет по библиотекознание и информационни технологии
УС – Управителен съвет
ФБКН – Факултет по библиотекознание и културно наследство
ФЖМК – Факултет по журналистика и масови комуникации
ФНИ – Фонд *Научни изследвания*
ФОБИ – Фестивал на оперното и балетното изкуство (в Стара Загора)
ЦДА – Централен дом на архитекта
ЦИИПД – Център за информационна, издателска и проектна дейност
ЦО – Център за обучение
ЦФСР – Централен фонд за стратегическо развитие
ЮЗУ – Югозападен университет
ASEF – *Asia-Europe Foundation* (АСЕФ – Фондация *Азия-Европа*)
BAS – Bulgarian Academy of Sciences
СУНК – Chinese University of Hong Kong (Китайски университет, Хонг Конг)
Ed., Edit. – Editor, Edited by (редактор, под редакцията на)
FA – Faculty of Arts (Факултет по изкуства)
SJR – Scientific Journal Rankings
UNYT – University of New York in Tirana (Университет на Ню Йорк в Тирана)

ДОПЪЛНИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ

Списъчен състав на ИИИЗк

Списъчният състав на ИИИЗк през 2019 г. включва сто и двама сътрудници при 98 щатни бройки, от които към 31.12.2019 г. деветдесет и една са заети. Към същата дата учените са петдесет и шестима: 17 професори и 15 доценти; 23 главни асистенти и един асистент.

Помощният персонал включва тридесет и петима специалисти и двама други служители.

През годината са назначени:
един главен асистент, д-р Петър Одажиев,
един асистент, Дарина Бойкина,
трима специалисти: Албена Захаријева, Нона Петкова и д-р Петър Керкелов,
един редактор, Полина Пенчева,
един главен счетоводител, Марияна Петкова,
един заместник главен счетоводител: Райна Стойкова,
един финансов контролър, Александър Алексиев,
двама счетоводители, Цвета Костова-Лалева и по заместване Анна Симеонова.

През 2019 г. напусналите са:
арх. Светла Маркова и Надежда Стоилова от ННЦОКН,
Жана Горчева, главен счетоводител,
Райна Стойкова, заместник главен счетоводител,
Цвета Костова-Лалева, счетоводител,

Научноизследователска, учебна и финансова дейност, 2019 г.

Ваня Христова и Галина Терзийска, финансови контролори.

Бяха пенсионирани:

проф. д. изк. Елисавета Вълчинова-Чендова,

чл.- кор. проф. Светлана Куюмджиева,

Наталия Чикова, специалист и

Райна Михайлова, главен библиотекар.

Академично израстване

В Института за изследване на изкуствата системно се полагат грижи за академичното израстване на учените.

След спечелен конкурс през годината двама защитили докторанти от Института заеха академичната длъжност *главен асистент*:

д-р Албена Тагарева към сектор *Театър* и

д-р Петър Одажиев към сектор *Музика*.

Доц. д-р Емануел Мутафов спечели конкурс и беше избран на академичната длъжност *професор* в сектор *Изобразителни изкуства*.

Библиотека

В края на 2019 г. фондът на библиотеката към ИИИЗк наброява 50 859 библиотечни единици: 25 587 т. в отдел *Изобразително изкуство, театър, кино и телевизия* и 25 272 т. в отдел *Музикознание*.

В отдел *Изобразително изкуство, театър, кино и телевизия* през годината имаше четири, а в отдел *Музикознание* един прием на новопостъпилата литература.

Набавените библиотечни материали за отдел *Изкуство* са 238 т.: от тях 136 т. книги, 101 т. периодични издания и 1 бр. CD на обща стойност 7532, 69 лв. За отдел *Музикознание* прирастът е 50 т. , от тях 20 т. книги, 27 т. периодични издания, 2 т. ноти и 1 бр. CD, на обща стойност 759, 12 лв.

До средата на декември 2019 г. са обслужени петдесет и един читатели. Работата с читателите на фонд *Музикознание* е затруднено, тъй като книгите са опаковани поради предстоящия ремонт на хранилището.

Новополучената в библиотеката литература се сигнализира и се вписва в картоните за периодика и в Книгата за движение на фонда; попълват се Топографския, Азбучния и Систематичния каталози.

В отдел *Изкуство* бяха направени четири изложби на новите книги, а в отдел *Музика* една.

Беше избран Библиотечен съвет в състав: доц. д-р Андроника Мартонова, председател; Марияна Петкова, заместник председател; гл. ас. д-р Мария Митева, гл. ас. д-р Милена Михайлова, доц. д-р арх. Стела Ташева, доц. д-р Стефка Венкова-Мошева, Анна Вергиева и Калина Минчева, библиотекари. Предстои изработване, обсъждане и приемане на Правилник за работата на съвета.

Архиви

През 2019 г. в архивите на ИИИЗк продължи заложената в предишните години работа по следните основни линии: 1) постоянна обработка на архивните фондове и

Научноизследователска, учебна и финансова дейност, 2019 г.

създаване на справочен апарат по съдържанието и отчета на документите; 2) работа по проекти; 3) работа с ползватели.

1) **Текуща работа.** В *Музикалнофолклорния архив* продължи описването и инвентарирането на некартотекирани материали в хартиения масив, успоредно с попълването на селищния каталог (хартиен и електронен). През тази година беше поставен акцент върху дигитализирането на застрашени носители; бяха реставрирани и дигитализирани 237 теренни грамофонни плочи и 181 магнетофонни ленти. Звукообработени, описани и подготвени за предоставяне на ползватели са 2321 аудиофайла от магнетофонните ленти, подготвени за описване са 247 файла от грамофонните плочи. Продължи работата по дигитализирането на VHS-касетите от фолклорния видеоархив. В *архив Музика на Новото време* продължи работата по сбирката „Концертни и музикалнотеатрални програми, покани, каталози и др.“; бяха описани 3280 документа, които в момента са в процес на систематизиране в архивни единици, към всяка от които се подготвя анотация. В архив *Изобразителни изкуства* във връзка с работата по проекта *BYZART* беше осъществен преглед, корекция и проверка на описанията на 38 761 кадъра и бяха дигитализирани 252 негатива (без уточнение за конкретни раздели, от които са съответните единици). Прекъсната е работата по дигитализирането на библиографския архив за художници поради пенсиониране на служителя. Сканирани са около 6000 единици, включващи картони със залепени фотографии (големи паспорти), фотографии без картони, гърбове на фотографии без картони, описи на хартиен носител. Активизирана е обаче работата върху архива *Маверодинови*: направено е вторично почистване на някои документи, подготвя се предварителен опис-систематизация, описани са 252 документа и се работи върху биобиблиографска справка за фондообразователите. В архив *Архитектура* работата беше свързана със систематизиране и попълване на таблицата с метаданни на дигиталните копия на архивни единици от фондовете *Чертежи и заснемания* и *Снимки* и с дигитализиране на единици от тези фондове. Направено е почистване, първично систематизиране и подреждане на фонд *Стефан Бояджиев*, сканирани са фотографии и картички от този фонд. В архив *Екранни изкуства* бяха обработени 271 архивни единици от фонд *Александър Александров*, продължи описването на снимките и работата по систематизирането на необработените материали. Беше осъществена и техническа обработка и групиране на документите по утвърдената класификационна схема на личния фонд *Любомир Тенев* в архив *Театър*.

Важна част от постоянната работа в архивите е попълването на книгата за постъпления и изготвяне на досиета на фондовете, особено на постъпилите през последните 10 години. Продължава и описването на дисковете с копия на статии от пресата, събирани по проектите *БААРТИ*; през 2019 г. започна и систематизирането на електронния архив, събран по тези проекти.

2) **Работа по проекти.** През 2019 г. бяха приключени дейностите по проекта *BYZART Project - Byzantine Art and Archaeology Thematic Channel* (техническите дейности, извършени от служителите в архива, са включени в отчета за текущата работа по-горе).

Специалисти от архив *Архитектура* бяха ангажирани с издирването на материали и изготвянето на текстове за издание за сградата на БАН във връзка със 150 годишнината на БАН, както и с проекта *Онлайн каталог за издания по архитектура и*

Научноизследователска, учебна и финансова дейност, 2019 г.

градоустройство от български автори след 1878, финансиран по програма КИННПОР.

Приключен и отчетен беше колективният планов проект *Живите гласове: представяне на архивираното звуково наследство на Райна Кацарова (плочи от 30-те и 40-те години на XX век)* с ръководител Венцислав Димов, продължава работата по проекта *Инструментална музика, инструменти и звукова среда в теренните материали и в изследователската работа на Иван Качулев* с ръководител Горица Найденова и беше започнат нов планов проект с ръководител Венцислав Димов *Ехо от първите стъпки: представяне на архивираното звуково наследство на първите фолклористи от Института за музика (плочи с теренни записи на Райна Кацарова, Елена Стоин и Иван Качулев от края на 40-те и началото на 50-те години на XX век)*.

Сериозни усилия през 2019 г. бяха насочени в предварителната работа по проекта *Културното наследство в архивите на ИИИЗк: интерактивна карта на изкуствата в България* към Изграждане на ЦВП *Наследство БГ*, финансиран по ОП НОИР на Европейския фонд за регионално развитие. Специалисти от архива активно участваха в актуализирането на бюджета и изготвянето на документацията по обществените поръчки за ремонтни дейности и за доставка на техника и софтуер. Към 31 декември 2019 конкурсите за обществени поръчки са в ход и са направени тригодишни абонаменти за научни бази данни, както и за научни списания, някои от които осигуряват на Института колективно членство в международни научни организации.

3) **Работата с външни посетители** продължава да бъде сред важните дейности на специалистите в архивите. През 2019 г. са отчетени 39 посещения в Музикалнофолклорния архив, обслужени са седем ползватели на архив *Архитектура* и двама читатели в архив *Екранни изкуства*.

Награди

Дарина Бойкина получи Наградата за най-млад учен в БАН *Иван Евстратиев Гешов* в Направление *Културно-историческо наследство и национална идентичност*;

Ръководител на най-успешен проект, финансиран по Програма за подпомагане на млади учени и докторанти в БАН 2017, в направление *Културно-историческо наследство и национална идентичност* и

Втора награда в конкурса *Най-добра публикация* във връзка със 150-годишнината на БАН. Двете последно посочени награди бяха присъдени на Дарина Бойкина в периода на обучението ѝ като докторант.

Доц. д-р Радостина Нейкова получи награда *Special Mention for the innovative use of technological achievement in classical animation Constantine's Gold Coin* и

Special Prize for Best animation Technique in 1. Festival International de animacao de Pernambuco ANIMAGE, Brazil.

Проф. д. изк. Ромео Попилиев беше удостоен с *Икар* на САБ за критически текст за книгата си *Цензурата по времето на комунизма, или режимът на забраняване-позволяване*, С., Рива, 2018.

Чл.- кор. проф. Светлана Кулумджиева беше отличена с наградата на Министерство на образованието и науката *Питагор* за утвърден учен в областта на социалните и хуманитарните науки.

Доц. д-р Миглена Ценова-Нушева беше отличена с няколко награди:

Научноизследователска, учебна и финансова дейност, 2019 г.

За висок професионализъм от Национален конкурс *Път към славата*, 2019, София;

За високи творчески постижения с участниците – лауреати (за преподавателска дейност) от Националния фестивал *Орфеева дарба*, София;

Награда за принос в музикалното развитие на деца и младежи, V Международен фестивал-конкурс за вокални изпълнители *Вярвай, искай, можеш*, Баня;

За високи професионални успехи и принос за фестивала *Музите*, от ММФИ *Музите 2019*, Созопол;

За отлична подготовка и представяне на участниците в петнадесетия юбилеен Международен фестивал на изкуствата *Кръстопът на музите*.

Годишната награда на ИИИЗк *Съживено наследство / Animated Heritage* за принос в творческата интерпретация на традициите и ценностите от българското и световното културно наследство в съвременно произведение или произведения на изкуството (http://artstudies.bg/wp-content/uploads/Pravilnici-i-reshenia/AnimatedHeritage_Status.pdf) за 2019 г. беше присъдена на проф. Анри Кулев във връзка с неговата 70-годишнина.

Популяризаторска дейност

Учените от Института развиват активна популяризаторска и обществена дейност, организират и участват в тематични семинари, изнасят публични лекции, представят печатни и електронни издания; желани гости са в електронните медии.

През годината тринадесет учени са участвали в радио и телевизионни предавания, представили са книги или филми, изнасяли са образователни лекции. През 2019 г. членовете на Института са участвали в общо 112 публични прояви от този вид.

Две събития, посветени на 150-тата годишнина на БАН, се проведеха в рамките на инициативата *Art Hour* и на юбилейното, 50-то издание на фестивала *Софийски музикални седмици*:

Представянето на сборника *Съвременно музикално мислене композиция, медиация, посоки в XXI век*, резултат от работата на колектив учени от Института за изследване на изкуствата по проекта *Съвременна музикална композиция, теория и философия* с ръководител проф. д. изк. Милена Божикова

и първото изпълнение в София на *Триптих за пиано* на акад. Васил Казанджиев във връзка с неговия 85-ти юбилей.

Гл. ас. д-р арх. Димитрина Попова участва в две радио предавания, а проф. д-р Емануел Мутафов взе участие в пресконференция, организирана от секция *История* на Съюза на учените, посветени на 150-тата годишнина на БАН.

В началото на годината проф. Мутафов представи мащабното издание *Корпус на стенописите от първата половина на XIX век* пред БНТ (предаванията *Култура* и *Вяра и общество* (заедно с чл.-кор. И. Гергова и доц. А. Куюмджиев); през октомври участва в предаването *Премълчаната история* на БНР, асоцииран партньор по проекта за изграждане на Център за върхови постижения *Наследство БГ*; на 28.12.2019 г. проф. Мутафов беше гост в предаването *Туризм.БГ* по БНТ, по време на което представи работата по проекта *Молитвени пътувания на българите през XVIII и XIX в. и изкуство* също под егидата на проекта *Наследство БГ*.

Традиционно силно е представянето в медиите на доц. д. н. Венцислав Димов и

Научноизследователска, учебна и финансова дейност, 2019 г.

гл. ас. д-р Деян Статулов.

Превръщане на ИИИЗК в привлекателно място за работа и комуникации в науките за изкуствата

Благодарение на осъществените няколко основни ремонта и направените в последните пет години подобрения Институтът се превърна в привлекателен център за делови и артистични комуникации и място с отлични условията за работа.

Институтът за изследване на изкуствата е единственото самостоятелно научно звено в системата на БАН, занимаващо се с историята, теорията и проблемите на изкуствата и културата в страната, на Балканите и в Европа. През изминалите повече от седемдесет години на съществуването му основен приоритет в дейността на Института за изследване на изкуствата е опазването, осмислянето и популяризирането на богатото ни културно наследство, наред с подготовката на младите научни кадри и това, със сигурност, е гаранция за успешното му бъдещо развитие.

Сред едни от най-отличаващите се постижения на Института за изследване на изкуствата за изминалата 2019 г. са: селектираната за покритие и индексирана в Web of Science (Clarivate Analytics) тематична поредица *Изкуствоведски четения 2018. Модул Старо изкуство: Маргиналия / Art Readings 2018. Old Art Module: Marginalia*. Е. Мусакова, И. Гергова (ред.), Институт за изследване на изкуствата, С., 2019, ISBN 978-954-8594-75-2; ISSN 1313-2342; *Изкуствоведски четения 2018. Модул Ново изкуство: Изкуството в Европа: модели и идентичности / Art Readings`2019. New Art Module: Art in Europe: Models and Identities*, Институт за изследване на изкуствата, С., 2019, ISSN 1313-2342 ISBN 978-954-8594-78-3,

индексирането на списание *Проблеми на изкуството* в ERIH PLUS и спечелването на проекта *Приносът на Иван Гошев за формирането на Иконографския отдел та НЦИАМ (проучване и документиране та архиви и колекции)*, финансиран от Фонд *Научни изследвания*, по програма *Фундаментални научни изследвания 2019* със 120 000 лв.